

Kajaanin kaupunki

Kajaanin perusope- tuksen opetussuunni- telma

PAIKALLISESTI PÄÄTETTÄVÄT ASIAT LUVUT 4-7, 1.8.2025
LUONNOS

Sisällys

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri	2
4.5 Paikallisesti päätettävät asiat	2
5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	9
5.6 Paikallisesti päätettävät asiat	9
5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen	9
5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	10
5.6.3 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	10
5.6.4 Joustava perusopetus	11
5.6.5 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain	11
5.6.6 Yhdysluokkaopetus	12
5.6.7 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	12
5.6.8 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu	13
5.6.9 Perusopetuksen poikkeava järjestäminen	16
5.6.10 Opetus erityisissä tilanteissa	17
6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa	18
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat	18
6.13.1 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja arvioinnista tiedottaminen	18
6.13.2 Käyttäytymisen arviointi	20
6.13.3 Alakoulun valinnaiset ja niiden arviointi	22
6.13.4 Yläkoulun valinnaiset ja niiden arviointi	22
6.13.5 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt	23
7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	29
7.9 Paikallisesti päätettävät asiat	29
7.9.1 Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut	29
7.9.2 Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut	30
7.9.3 Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu	31
7.9.4 Oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut	32

4 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Kajaanin kaupunki opetuksen järjestäjänä varmistaa, että jokaisella koululla on edellytykset opetussuunnitelman mukaisen toimintakulttuurin rakentamiseksi ja kehittämiseksi. Kajaanin kaupunki huolehtii, että kouluissa on ajanmukaiset sekä terveelliset, turvalliset ja esteettömät tilat järjestää ja toteuttaa perusopetusta. Jokaisella koululla on rehtori, joka johtaa oman koulunsa toimintaa. Kajaanin koulujen rehtoreiden keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö perusopetuksen hallinnon kanssa tuo yhtenäisyyttä koulujen toimintaan kaupunkitasolla. Hyvin toimivat opiskeluhoito-, ruoka- ja siisteyspalvelut sekä toimiva ICT-tuki mahdollistavat tehokkaan toiminnan ja keskittymisen koulun perustehtävään.

Opetuksen järjestämisen suunnittelussa tarkastellaan vuosittain henkilöstöressurssin riittävyyttä mm. koulunkäynninohjaajien, tukiluokanopettajien, erityis-/erityisluokanopettajien sekä resurssiopettajien osalta. Perusopetuksen hallinto vastaa resurssien suunnittelusta ja varaamisesta pyrkien koulujen tasapuoliseen kohteluun. Oppilaaksioton periaatteet vaikuttavat omalta osaltaan siihen, että ryhmäkoot eri koulujen välillä pysyvät yhtäläisinä ja maltillisina. Koulut vastaavat resurssin toteutuksesta ja siitä, että resurssi tulee käytettyä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Opiskeluhoitopalveluiden riittävyyttä tarkastellaan yhteistyössä palvelut tuottavan Kainuun hyvinvointialueen kanssa.

Henkilöstön täydennyskoulutuksella pyritään huolehtimaan henkilöstön ammattitaidosta, vahvistamaan henkilöstön kykyä huomioida opetusryhmän sekä yksittäisten oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset. Henkilöstöä kannustetaan muuttuvassa yhteiskunnassa joustavuuteen ja muuntautumisvalmiuteen.

Yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa edistää mahdollisuuksia uuden opetussuunnitelman mukaisen toimintaympäristön luomiseen ja toteuttamiseen. Kajaanissa koulun ja opetusryhmien yhteisöllisyyden kehittämisessä tehdään yhteistyötä nuorisotyön, koulunuorisotyön ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden esimerkiksi seurakuntien, urheiluseurojen, 4H-yhdistyksen, MLL:n sekä muiden järjestöjen kanssa. Kajaani opetuksen järjestäjänä mahdollistaa rakenteellisella tasolla nämä toiminnot. Koko kaupungin yhteisen vanhempaintoiminnan mahdollistaminen tukee yhtenäistä toimintakulttuuria. Näin edistetään myös vanhempien osallisuutta.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on rakentaa kaupunkiin uuden toimintakulttuurin mukaiset yhteiset ja yhteneväiset toimintamallit ja rakenteet. Kajaanin perusopetuksessa käytetään Opetushallituksen mallilomakkeiden mukaisia tuen arviointi ja suunnittelu –lomakkeita, jotka takaavat kaikille oppilaille yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun.

Kajaanin perusopetuksessa on kaikkien koulussa työskentelevien ammattihenkilöiden käytössä opetussuunnitelman sisältämien suunnitelmien ja

toimintamallien lisäksi muita työskentelyä ohjaavia ja tukevia materiaaleja. Näitä ovat esimerkiksi Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirja, Digitaalisen osaamisen tiekartta, Yhteisöllisyyden vuosikello ja ideapankki, Wilman PDF-lomakkeet.

Kajaanin perusopetuksen kouluissa pyritään tukemaan oppilaita heidän oppimisensa ja koulunkäyntinsä tuen tarpeet huomioiden. Lähtökohtaisesti oppilaat käyvät koulua lähikoulussaan ja heille annetaan siellä heidän tarvitsemaansa tukea yhdenvertaisesti. Mikäli oppilaan lähikoulussa ei ole mahdollista tarjota riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea, kuten oppilaskohtaisena tukitoimena annettavaa erityisluokanopettajan opetusta erityisluokassa, oppilaan on mahdollista saada tarvitsemaansa tukea kaupungin toisessa koulussa. Eri kieli- ja kulttuuritaustasta tuleville oppilaille tarjotaan valmistavaa opetusta ennen perusopetukseen siirtymistä.

Jokaisessa koulussa toteutetaan yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on keskeinen osa koulujen toimintakulttuuria ja sen toiminta suunnitellaan lukuvuoden alussa ja sitä arvioidaan lukuvuoden lopussa. Yhteisölliseen opiskeluhuoltoon liittyen ennaltaehkäisevällä toiminnalla ja työllä on suuri merkitys.

Jokaisessa kajaanilaisessa koulussa on oppimista tukeva toimintaympäristö. Toimivan fyysisen ympäristön lisäksi se rakentuu yhteisistä toimintatavoista ja säännöistä, henkilökunnan osaamisesta ja monenlaisesta yhteistyöstä kouluyhteisön sisällä mutta myös ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Kouluissa on omaan kouluun soveltuva ja tarkoituksenmukainen tiimirakenne, joka mahdollistaa uudenlaisen toimintakulttuurin kehittämisen. Tiimeissä kehitetään yhteistyötä koulun sisällä ja ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Koulun toimintakulttuuri edellyttää yhteistyötä koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Uusi opetussuunnitelma edellyttää entistä enemmän yhteisopettajuutta ja samanaikaisopettajuutta. Sisäisen yhteistyön rakentaminen ja suunnittelu vaatii yhteistä aikaa ja tämän mahdollistaminen suunnitelmaan koulukohtaisesti. Yhteisöllisyyden kannalta on tärkeää, että henkilöstöllä on yhteisiä kokouksia ja koko kouluyhteisön tilaisuuksia. Uusien työntekijöiden perehdyttäminen ja mentorointi ovat tärkeitä ja edistävät työyhteisöön kiinnittymistä.

Kouluissa huomioidaan kielitietoinen toimintakulttuuri, jossa kielen merkitys opetuksessa ja kaikessa koulun toiminnassa otetaan huomioon. Kielitietoisessa koulussa kaikki opiskeltavat kielet ja oppilaiden äidinkielet näkyvät luontevasti koulun arjessa. Kielitietoiset työtavat edellyttävät opettajien yhteistyötä. Koulussa luodaan yhteistyölle rakenteet ja toimintaedellytykset. Jokainen opettaja on opettamansa oppiaineen kielen opettaja ja kielellinen malli oppilaille. Kielitietoista toimintakulttuuria ei synny ilman kielitietoista johtamista.

Opettajat tukevat pedagogisilla ratkaisuillaan yhteisöllisen, osallistavan, kielitietoisuuden ja oppivan yhteisön toimintakulttuurin rakentumista. Opettajien välinen yhteistyö toimii esimerkkinä oppilaille. Opettajien ja koko henkilökunnan

vahvuudet voidaan huomioida opetuksen järjestämisessä. Tietojen ja taitojen jakaminen edistää myös yhteisöllisyyttä. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tiedostaminen ja niiden jatkuva kehittäminen on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria ja niiden harjoittamiseen tarjotaan oppilaille paljon monipuolisia mahdollisuuksia osana kouluarkea mutta myös erillisinä kokonaisuuksina.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on luonnollinen osa koulun arkea. Vanhempainyhdistys tai -toimikunta antaa vanhemmille mahdollisuuden vaikuttaa oppilaiden koulunkäyntiin. Nivelvaiheissa (varhaiskasvatus - alkuopetus, alakoulu - yläkoulu, yläkoulu - toinen aste) tehdään yhteistyötä mahdollisimman sujuvien siirtymien varmistamiseksi. Koulu huomioi huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä yhdenvertaisuuden ja positiivisen erityiskohtelun esim. käyttämällä oppilaan asioita koskevissa palaverissa tulkkipalveluita, tiedottamalla tarvittaessa Wilman lisäksi paperitulosteilla sekä sopimalla luku- ja kirjoitustaidottomien huoltajien kanssa sopivimmista tiedotuskäytännöistä.

Koko koulun henkilöstö ja siellä toimivat aikuiset ovat yhdessä rakentamassa koulun toimintakulttuuria. Henkilöstöön kuuluvat niin opettajat, koulunkäynninohjaajat, opiskeluhuoltohenkilöstö, aterial- ja puhtaanapitohenkilöstö, vahtimestarit kuin koulunuorisotyökin. Kaikki koulussa toimivat aikuiset tiedostavat olevansa esimerkkinä lapsille ja nuorille. Jokainen ymmärtää myös positiivisen palautteen merkityksen myönteisen ilmapiirin muodostumisessa. Myönteinen ilmapiiri tukee oppilaiden oppimista ja kouluun kiinnittymistä sekä henkilökunnan työhyvinvointia.

Koulussa voidaan mahdollistaa erilaisia tukitoimia lukujärjestysteknisillä asioilla. Tuntien palkittaminen esimerkiksi tietyn luokka-asteen sisällä mahdollistaa joustavia ryhmittelyjä ja esimerkiksi yleisopetuksen luokkien ja erityisopetuksen luokkien välistä yhteistyötä. Joustavat ryhmittelyt edellyttävät siihen sopivia tiloja. Hyvällä suunnittelulla mahdollistetaan myös samanaikais- ja yhteisopettajuus sekä tukiopetuksen järjestäminen. Kouluilla on mahdollisuus päättää itselleen sopivat, oppimista parhaiten tukevat ajantasaiset oppimateriaalit.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo on toimintakulttuurin keskeinen periaate. Kajaanin kaupungin perusopetuksessa toimii tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöryhmä, jossa on edustaja jokaisesta koulusta. Kouluissa noudatetaan kaupungin ohjaavaa suunnitelmaa sekä jokaisella koululla vuosittain laadittavaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa. Toimintakulttuuria luodaan niin, että ne edistävät kaikkien kouluyhteisön jäsenten yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Oppilaskuntatoiminnan sekä tuki- ja kummioppilastoiminnan kautta oppilaat pääsevät osallistumaan ja vaikuttamaan oman koulun toimintaan. Ryhmittymisen kautta voidaan edistää omaan ryhmään ja kouluun kiinnittymistä.

Yhteisistä toimintatavoista ja säännöistä kiinnipitäminen on tärkeää ja kaikki sitoutuvat niihin. Kurinpidolliset toimenpiteet ovat opettajien vastuulla ja he toimivat niissä yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Kurinpitotoimet kirjataan Wilman lomakkeille. Kurinpitotoimien yhteydessä on tärkeää opettaa oppilaille syy-seuraussuhteista niin, että oppilas ymmärtää mistä rangaistus johtuu. Kiusaaminen on ehdottomasti kiellettyä. Jokaisella koululla on käytössä kiusaamisen vastainen ja siihen puuttumisen malli, jota noudatetaan. Myös

työrauhaongelmiin puututaan tehokkaasti ja käyttöön voidaan ottaa esimerkiksi Niilo Mäki -instituutin työrauhamalli. Haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisyyn ja hallintaan kaupunki kouluttaa henkilöstöä mm. MAPA-koulutuksella.

Kajaanin koulujen toimintakulttuuria ohjaavat keskeisimmät painopistealueet on tiivistetty alla olevaan kuvaan. Kajaanin kouluissa valitaan yksi tai useampi painopistealue, jotka sisällytetään lukuvuosisuunnitelman tavoitteisiin ja joita kehitetään lukuvuoden aikana osana koulun arkea. Valittujen painopistealueiden toteutuminen arvioidaan keväällä lukuvuosisuunnitelman arvioinnin yhteydessä.

Kuva 1 Toimintakulttuurin paikalliset painopisteet

Oppilaat

- koulutyön arvostaminen ja vastuunotto
- motivaatio
- sinnikkyys
- oppimisen ilo
- oppimisen tuen vastaanottaminen
- käytöstavat kouluarjessa ja koulun tapahduksissa
- turvallisuuden tunne
- osallisuuden tunne
- yhdessä tekeminen
- tunne- ja vuorovaikutustaidot
- kodin tuki ja vastuu

Kouluyhteisö

- oman ja toisen työn arvostaminen ja kunnioittaminen
- koulun käytänteisiin, sääntöihin ja toimintamalleihin sitoutuminen
- yhteisöllisyys ja yhteiseksi hyväksi toimiminen
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- avoin ja rakentava vuorovaikutus
- kannustava ilmapiiri
- hyvinvoiva työyhteisö
- ympäristö ja viihtyvyys
- yhteistyö 3. sektorin toimijoiden kanssa

Henkilöstö

- keskiössä opettaminen ja kasvattaminen
- monipuoliset opetusmenetelmät
- kannustava ja yhdenmukainen kohtelu
- kiireettömyys ja läsnäolo
- auttamisen ja välittämisen kulttuuri
- vastuu oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnista
- aikuisen malli
- yhteistyö ja yhdessä tekeminen
- kouluttautuminen

Resurssit

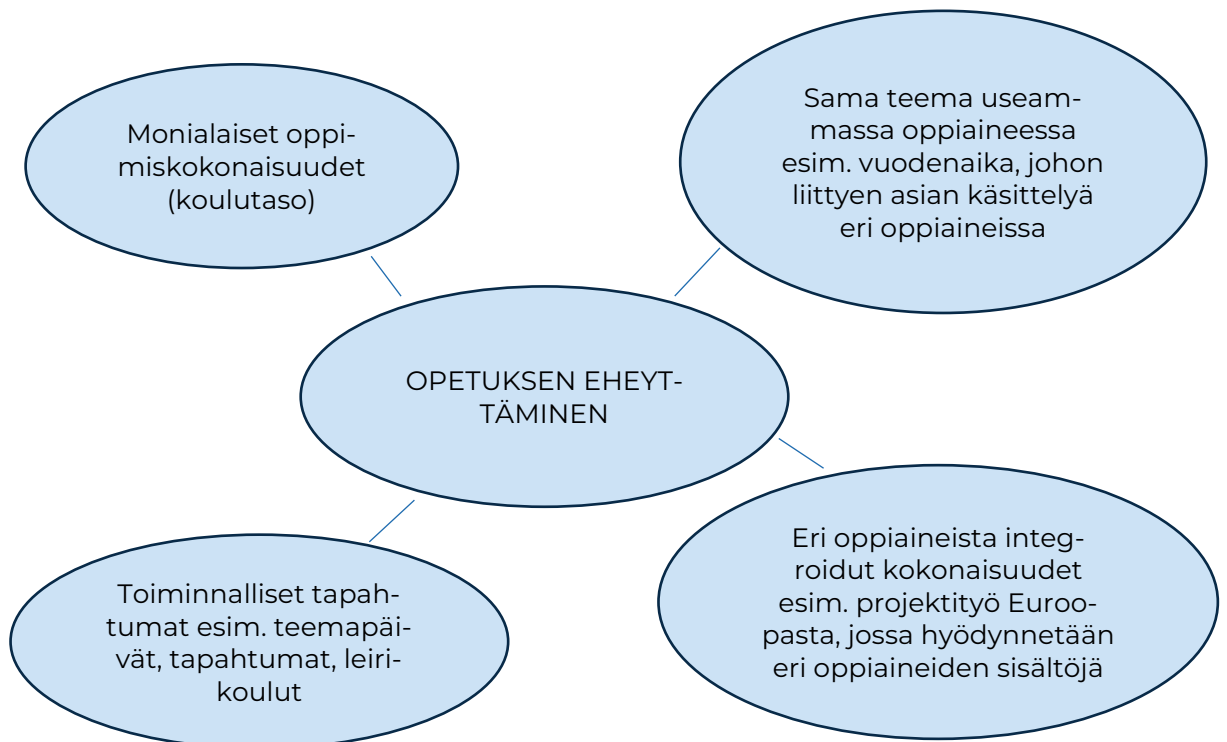
- henkilöstöresurssit
- ajanmukaiset opetusmateriaalit ja välineet
- digiosaaminen
- oppimisympäristön turvallisuus
- vapaiden luokka- ja työskentelytilojen hyödyntäminen
- täydennyskoulutus

Oppimista voidaan tukea monilla erilaisilla opetusjärjestelyillä. Koulun toimintaympäristö huomioiden opetusta voidaan järjestää monipuolisesti. Koulutyötä voidaan toteuttaa koulurakennuksissa mutta myös niiden ulkopuolella. Oppimisympäristöjen ja työtapojen osalta korostetaan oppilaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämistä sekä oppimisen tuen vastaanottamista. Oppimisympäristöjä muokataan ja työtapoja valitaan vastaamaan oppilasryhmän tarpeita. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sermien, kuulosuojaimien tai eriyttävien oppimateriaalien käyttöä.

Opetuksen eheyttämistä voi tapahtua esimerkiksi luokan sisällä eri oppiaineissa, eri opetusryhmien välisessä yhteistyössä tai koko koulun tasolla. Kajaanissa opetuksen eheyttämistä voidaan toteuttaa lukuvuoden aikana kuvaan kuvatuilla tavoilla.

Kuva 2 Opetuksen eheyttämisen toteutustapoja

Kajaanin perusopetuksessa jokainen oppilas osallistuu vähintään kahteen monialaiseen oppimiskokonaisuuteen lukuvuoden aikana.

Oppimiskokonaisuudet valitaan seuraavista teemoista

- Luku- ja kirjoitustaito kunniaan
- Kansainvälisyys, kielet rikkaudeksi
- Koulunkäyntitaidot
- Aktiivista toimintaa yrittäjyyden ympärillä
- Kuulkaa korkeimme kuiskintaa-meidän maakuntamme
- Liikunta ja hyvinvointi
- Muu, koulun/luokan oma oppimiskokonaisuus.

Koulu päättää lukuvuosisuunnitelmassaan oppimiskokonaisuuksien tavoitteista ja sisällöistä. Koulu vastaa siitä, että oppimiskokonaisuuksista tulee monipuolisia, ja ne vaihtelevat vuosittain.

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen (suunnittelu, toimintaperiaatteet, oppimisympäristöt, työtavat, työnjako ja mahdollinen yhteistyö ulkopuolisten toimijoiden kanssa).

Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan siten, että ne sisältävät usean eri oppiaineen sisältöjä. Oppilaat voivat osallistua oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun. Teemapäivät, tapahtumat ja retket ovat hyviä keinoja tuoda oppiainerajoja ylittäviä aiheita kouluun.

Oppimiskokonaisuuksien toteutumista arvioidaan lukuvuosisuunnitelman arviointiosuudessa. Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuksien aikana ja osaamista voidaan arvioida itsearvioinneilla.

Oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan huomioon voimassa oleva kaupunkistrategia.

5–6 luokilla tarjotaan 1vvt oppimiskokonaisuuksia STEP-alueista (sosiaaliset taidot, työelämätaidot ja yrittäjyys, elämänhallinta ja paikallisuus) 2–4 koulun oman aikataulun ja suunnitelman mukaan. Toteutuminen kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa vuosittain.

Kuva 3 STEP-alueet

5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

5.6 Paikallisesti päätettävät asiat

5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö sekä poissaolojen ehkäiseminen, suunnitelmallinen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Kouluilla on voimassa olevat turvallisuussuunnitelmat ja järjestyssäännöt.

Hyvä opettajan ja oppilaan välinen vuorovaikutussuhde edistää kouluun kiinnostumista. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Oppilaiden osallisuutta tuetaan jokaisella koululla oppilaskunta-/ tukioppilastoiminnan lisäksi antamalla mahdollisuuksia osallistua opetuksen suunnitteluun.

Koti ja koulu yhdessä ohjaavat ja tukevat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla. Koulun tehtävänä on puuttua suunnitelmallisesti poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään. Kajaanin kaupungin perusopetuksen verkkosivuilla olevassa toimintamallissa on kuvattu periaatteet ja käytännöt oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi.

Kajaanin esi- ja perusopetuksen opiskeluhuoltosuunnitelmassa (luku 8 Opiskeluhuolto) on kuvattuna tarkemmin yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon toiminnan periaatteet ja käytännöt hyvän ja turvallisen koulupäivän varmistamiseksi.

Kajaanin perusopetus ja nuorisotyö tekevät saumatonta yhteistyötä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisen kasvun ja kehittymisen turvaamiseksi. Yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Yhteistyössä huomioidaan lapsen ja nuoren ikä, kehitystaso ja yksilölliset tarpeet.

Kerhotoimintaa järjestetään jokaisessa koulussa sekä koulun omin että ulkopuolisin voimin.

Kajaanin perusopetus tekee aktiivista yhteistyötä kulttuuritoimijoiden kanssa. Suunnitelmallinen ja vuosittainen yhteistyö on kuvattu Kulttuuripolku-

suunnitelmassa, jonka lisäksi koulut tekevät muuta yhteistyötä oman kiinnostuksensa ja resurssiensa puitteissa.

Liikunta ja liikunnallisuuden tukeminen ovat merkittävä tapa tukea lapsen kasvua ja kehitystä ja tähän osa-alueeseen perusopetuksessa on panostettu erityisesti välituntiliikunnan järjestämisen, mahdollisten liikuntahankkeiden ja koulutuksen kautta.

Poliisi on koulujen tärkeä yhteistyökumppani. Kajaanissa yhteistyö ohjautuu koulupoliisitoiminnan kautta. Koulupoliisia konsultoidaan tai pyydetään paikalle opastustehtävissä ja koulun väkivaltatilanteissa.

Pelastuslaitosta konsultoidaan tai pyydetään apuun koulun erityisissä hätätilanteissa. Yhteistyötä tapahtuu lisäksi erilaisten teemapäivien muodossa.

5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Kajaanin perusopetuksessa on käytössä yhteinen ohjeistus ja lomakkeisto koskien kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttöä (kurinpito-ohje).

5.6.3 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Kajaanin perusopetuksessa toiminta-alueittain järjestettävä opetus tapahtuu pääsääntöisesti kokonaisopetuksen periaatteella. Oppiminen tapahtuu luontevasti eri aistien kautta, laajoina konkreettisina kokonaisuuksina, joiden sovellettavuus oppilaan arkeen ja lähiympäristöön on tärkeää.

Oppilaan osallisuutta ja kokemusta tuetaan siinä, että hän on merkityksellinen toimija itseään koskevissa asioissa ikä ja kehitystaso huomioiden.

Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa ja oppimisympäristöä sekä koulun toimintakulttuuria kehitetään jatkuvasti oppilasta motivoivaksi. Kouluyhteisöön kiinnittymisessä ja kavereiden saamisessa oppilaita tuetaan hyödyntäen vahvuuksia, positiivisuutta, toisten auttamista, yhdessä tekemistä ja tukemista. Koulun henkilökunta toimii tärkeänä roolimallina kaikissa päivittäisissä toiminnoissa oppilaille, luoden hyvän työskentelyilmapiirin ja oppimisen edellytykset.

Koska jokainen toiminta-alueittain opiskeleva oppilas opiskelee oman oppilas-kohtaisen suunnitelman mukaisesti, ovat opetuksen toteutustavat hyvin monimuotoiset. Menetelminä opetuksessa käytetään mm. voimauttavaa vuorovaikutusta, kuvakommunikaatiota, tukiviittomia ja strukturointia. Muita merkittäviä menetelmiä ovat mm. KNILL, KPL, Sherborne ja sensomotoriset aistiharjoitukset.

Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseksi tehdään opettajien keskinäistä, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden sekä huoltajien välistä yhteistyötä.

Oppilaalla on lakisääteinen oppivelvollisuus 18 ikävuoteen saakka. Oppilas osallistuu työelämää tutustumisjaksoille oman toimintakykynsä mukaan ja hakee jatko-opintopaikkaa peruskoulun jälkeen 2. asteelle huoltajansa/laillisen edustajansa kanssa. Erityisluokanopettaja toimii opintojen ohjaajana ja tekee tiivistä nivelvaiheyhteistyötä eri tahojen kanssa oppilaan 2. asteelle siirtymiseen liittyen.

5.6.4 Joustava perusopetus

Kajaanissa toimii joustavan perusopetuksen ryhmä Kajaanin lyseolla. JOPO on tarkoitettu kaupungin 7–9 luokkien oppilaille ja siihen haetaan erillisellä hakemuksella. Opiskelu tapahtuu pienryhmässä ja on monimuotoista oman oppimissuunnitelman mukaan etenevää. JOPO voi olla hyvä vaihtoehto oppilaalle, jolla on alisuoriutumista, koulumotivaation puutetta sekä mahdollinen riski jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta ja siten syrjäytyä jatko-opinnoista ja työelämästä. Joustavan perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan koulumotivaatiota ja elämänhallintaa, lisätä positiivista asennetta koulunkäyntiä ja elämää kohtaan, kasvattaa tavoitteellisuutta sekä vahvistaa itsetuntoa. JOPO:ssa opiskellaan oman opettajan ja ohjaajan johdolla enintään 10 oppilaan ryhmässä koulussa, leirikouluissa ja työpaikoilla oppilaan oman oppimissuunnitelman mukaisesti.

JOPO-luokalle siirtymisen aloitteentekijä voi olla koulun tai opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva, oppilas itse ja/tai hänen huoltajansa tai laillinen edustajansa. Oppilaat valitaan hakemusten ja haastattelun perusteella. Varsinainen haku tulevaa lukuvuotta varten on keväällä, mutta paikkoja voidaan oppilastilanteen mukaan täyttää myös lukuvuoden aikana. Oppilasvalinnan perusteita ovat:

- opintojen suorittaminen loppuun omassa koulussa haasteellista
- peruskoulun loppuun suorittaminen pitkittymässä liiaksi ilman JOPO-paikkaa
- poissaolot koulusta vaarantaneet opintojen etenemisen
- motivaatio koulunkäyntiin kateissa
- aiemmat opinnot edenneet pääosin perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti
- aiemmat opinnot tapahtuneet muualla kuin erityisluokalla
- muut painavat syyt, jotka puoltavat JOPO-opiskelijaksi valitsemista
- hakija on sitoutunut osallistumaan JOPO-opintoihin.

JOPO-toimintaa tukee, ohjaa ja kehittää monialainen ohjausryhmä, joka koostuu yläkoulujen rehtoreista ja kuraattoreista, JOPO-opettajasta, opinto-ohjaajasta, terveydenhoitajasta, nuorisotoimen edustajasta sekä perusopetuksen hallinnon edustajasta.

5.6.5 Opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Mikäli katsotaan, että oppilas hyötyy nopeammasta tai hitaammasta etenemisestä yhden tai useamman oppiaineen jonkun tavoitteen tai joidenkin tavoitteiden osalta, hänellä on mahdollisuus edetä opinnoissaan tavoitekokonaisuuksittain. Kajaanin perusopetuksessa toimitaan päätöksentekoon liittyen seuraavasti.

Arvion ja siihen pohjautuvan suunnitelman laadinnassa luokanopettaja/luokanvalvoja ja erityisopettaja/erityisluokanopettaja tekevät yhteistyötä oppilaan ja huoltajan/laillisen edustajan kanssa. Lisäksi arvion laadinnassa hyödynnetään monialaista yhteistyötä (palaverit, konsultaatiot) tai mahdollisia lausuntoja. Perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee hallintopäätöksen tavoitekokonaisuuksittain opinnoissa etenemiseen liittyen.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevien oppilaiden opintojen etenemistä seurataan Kajaanin perusopetuksessa seuraavasti. Luokanopettaja/-valvoja sekä muut oppilasta opettavat opettajat perehtyvät oppilaan suunnitelmaan huolellisesti syyslukukauden alkaessa ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Suunnitelma tarkistetaan myös useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Oppilas voi edetä seuraavaan vuosiluokkajaksoon, kun hän on suorittanut pääsääntöisesti vuosiluokkajakson 1–2, 3–6 tai 7–9 sisällöt ja tavoitteet kuitenkin ottaen huomioon, että oppilaalla on puuttuvista suorituksista huolimatta riittävät edellytykset opiskella seuraavassa vuosiluokkajaksoissa.

5.6.6 Yhdysluokkaopetus

Kajaanin perusopetuksessa määritellään lukuvuosittain koulukohtaisesti yhdysluokkien tarve. Yhdysluokat suunnitellaan vähintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Luokilla opiskellaan vuorokurssijärjestelmän mukaisesti kahden vuoden jaksoissa (1–2, 3–4, 5–6) uskonnossa, ympäristöopissa, historiassa, yhteiskuntaopissa ja taito- ja taideaineissa. Parittomina syksyinä alkaa parillinen vuorokurssi. Muut oppiaineet opiskellaan oman vuorokurssin opetussuunnitelman mukaisesti.

Yhdysluokissa noudatetaan Kajaanin kaupungin yhteisiä opetussuunnitelman sisältöjä ja Kajaanin kaupungin perusopetuksen hyväksyttyä tuntijakoa. Tässä huomioidaan riittävä tuntiresursointi (esim. 4. vuosiluokan historia, 6. vuosiluokan ruotsi).

Perusopetuksen erityisluokissa opetus järjestetään oppilaan tarpeiden mukaan integrointimahdollisuutta hyödyntäen.

5.6.7 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Kajaanin perusopetuksessa etäyhteyksiä voidaan hyödyntää oppilaan oman äidinkielen ja oman uskonnon opetuksessa.

Vastuu etäopetustunnin oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta on etäopetusta järjestettävällä koululla. Etäopettaja vastaa oppitunnin pedagogisesta suunnittelusta ottaen huomioon mm. oppilaiden tarpeet, opetusteknologian hyödyntämisen sekä tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön.

Mikäli oppilaan terveydellinen tila on sellainen, ettei hän voi osallistua koulun tiloissa järjestettävään opetukseen, hänelle voidaan perusopetuksen tulosalueen johtajan hallintopäätöksellä (PoL 18 §) antaa yksilökohtaista etäopetusta.

Oppilaan ollessa Palokankaan koulussa, hän voi tarvittaessa osallistua sairaalaopetukseen robotin välityksellä.

5.6.8 Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

5.6.8.1 Sairaalakouluopetus

Perusopetuslain 4 a § velvoittaa sairaalan sijaintikunnan järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se hänen terveytensä huomioon ottaen on mahdollista. Kajaanin perusopetuksen Palokankaan koulussa annettava sairaalaopetus on osa Kajaanin kaupungin perusopetusta, mutta opetuksessa noudatetaan oppilaan opetuksen järjestäjän mukaista opetussuunnitelmaa. Koulun oppilaina ovat Kainuun alueelta tulevat peruskoululaiset, jotka ovat tutkimuksissa tai hoidossa Kainuun keskussairaalassa. Opetusta järjestetään myös päiväopetuksena erikoissairaanhoidon piirissä avohoidossa oleville peruskoulun oppilaille erillisen koulusopimuksen mukaan.

Koulussa toimii viisi opetusryhmää, jotka ovat kaikki yhdysluokkia. Kolmessa ryhmässä (alakoulun osastoluokka, yläkoulun osastoluokka sekä vaativan tuen erityisluokka) on osastohoidossa olevia oppilaita ja kahdessa ryhmässä oppilaat käyvät koulua kotoa pitäen ns. avoluokassa (alakoulun avoluokka ja yläkoulun avoluokka). Osa opetuksesta annetaan osastoilla (lastentautien osasto).

Sairaalakoulun oppilas on aina ensisijaisesti hoidossa, ja hoitoon liittyvät toimet ovat usein koulutuntien aikana. Sairaalan salassapitovelvollisuus koskee myös kouluasioita. Oppilaan koulunkäynti ja hoito sovitetaan yhteen yksilöllisesti kokonaistilanne huomioiden. Opiskeltavat viikkotuntimäärät sekä oppiaineet voivat vaihdella yksilöllisesti. Sairaalaopetuksessa tavoitteena on antaa mahdollisimman tarkoituksenmukaista, yksilöllistä ja kattavaa perusopetusta. Opetus on osa lapsen ja nuoren kokonaiskuntoutusta, ja sen tarkoituksena on kohottaa oppilaan itsetuntoa, vahvistaa sosiaalisia perustaitoja ja luoda tulevaisuuden uskoa. Arkielämän taitojen ja hyvien tapojen harjoittelu kuuluvat jokaiseen koulupäivään.

Opetus Palokankaan koulussa tapahtuu pääsääntöisesti pienryhmissä oppilaan tavoitteiden suuntaisesti. Osa opetuksesta annetaan yhteisesti yli luokkarajojen esim. taito- ja taideaineissa sekä ympäristöön liittyvissä ilmiöpohjaisissa opetuskokonaisuuksissa. Valinnaisaineiden osalta pyritään siihen, että oppilas voi jatkaa omassa koulussaan valitsemiaan aineita. Turvallisuustekijöihin kiinnitetään erityisesti huomiota.

Oppilas pysyy aina myös oman koulun oppilaana opiskellessaan Palokankaan koulussa. Jakson alettua Palokankaan koulun opettaja on yhteydessä omaan kouluun saadakseen välttämättömät tiedot opetuksen järjestämiseksi.

Sairaalaopetusjakson aikana järjestettäviin seurantapalavereihin kutsutaan oppilaan ja huoltajan/laillisen edustajan lisäksi tarvittavat yhteistyötahot (esim. oman koulun, sosiaalitoimen ja hoitotahon edustaja).

Oppilaan siirtyminen omaan kouluun tehdään suunnitelmallisesti. Siirtymää tukemassa on integraatio-ohjaaja tai konsultoiva erityisopettaja. Integraatio-ohjaaja tutustuu oppilaaseen Palokankaan koululla ja on siirtämässä hyväksi havaittuja käytänteitä omalle kotikoululle. Integraatio-ohjaajan tuki suunnitellaan yksilöllisesti oppilaan tarpeen mukaan.

Osastojakson päättyessä oppilaalle suunnitellaan tarvittavat avohoidon tukitoimet, johon kuuluvat myös oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen omassa koulussa.

Avoluokassa oman koulun tuntien kokeilu aloitetaan mahdollisuuksien mukaan ja tunteja lisätään oppilaan koulukuntoisuuden vahvistuessa. Palokankaan koulun opettajat voivat olla mukana pedagogisten asiakirjojen laatimisessa. Sairaalaopetuksen aikana opiskeluhuollollinen tuki toteutetaan yhteistyössä oman koulun opiskeluhuollon kanssa. Jatko-opinnot suunnitellaan huolellisesti yhteistyössä oman koulun kanssa. TET-jaksoja ja tutustumiskäyntejä toisen asteen oppilaitoksiin sekä työpaikoille voidaan järjestää yksilöllisesti.

Sairaalakoulu tekee tiivistä yhteistyötä osastojen kanssa. Osastokierroille osallistutaan viikoittain. Hoitajat osallistuvat välituntivalvontaan mahdollisuuksien mukaan. Tarvittaessa oppilas voidaan siirtää osastolle kesken koulupäivän.

5.6.8.2 Osastoluokan oppilaana

Oppilas tulee sairaalaan osastolle aina lähetteellä. Osastolle tultuaan oppilas käy tutustumassa sairaalakouluun mahdollisimman pian ja aloittaa koulunkäynnin voimavarojensa mukaan. Huoltajille annetaan mahdollisuus tutustua kouluun ja samalla täytetään ja allekirjoitetaan oppilastietolomake, jossa on mm. lupa yhteydenpitoon oman koulun kanssa. Osastojakson aikana oppilas käy sairaalakoulua yksilöllisen suunnitelman mukaisesti.

Lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian palveluyksikköpäällikkö osallistuu Palokankaan koulun yhteissuunnittelukokoukseen muutaman kerran lukuvuodessa.

5.6.8.3 Avoluokan oppilaana

Avoluokkapaikka edellyttää aina toimivaa hoitosuhdetta erikoissairaanhoidon piirissä. Lisäksi oppilaan oma koulu on tarjonnut kaiken mahdollisen avun oppilaan koulukäynnin tukemiseksi. Konsultoivat erityisopettajat työskentelevät oppilaan asiassa pääsääntöisesti ennen avoluokkapaikan hakemista.

Avoluokkaan haetaan siten, että huoltaja/laillinen edustaja ja oman koulun edustaja täyttävät yhdessä avoluokkahakemuksen, joka lähetetään sairaalakouluun. Hakuaika on jatkuva. Avoluokkatoiminnan ohjausryhmä päättää oppilaaksi

ottamisen. Ohjausryhmässä on hoidon ja sairaalakoulun edustajia (rehtori, konsultoivat erityisopettajat, erityisluokanopettaja, koulunkäynninohjaaja, integraatio-ohjaaja ja vastaava koulukuraattori) sekä Kajaanin kaupungin kasvun ja oppimisen tuen asiantuntija.

Koulunkäynnin alkaessa allekirjoitetaan avoluokkasopimus yhdessä huoltajan/laillisen edustajan ja oman koulun edustajan kanssa. Sopimuksessa määritellään tarkasti koulunkäynnin tavoitteet ja ehdot yhdessä oman koulun kanssa. Avoluokan opiskelupaikka on oppilaalle aina määräaikainen.

5.6.8.4 Vaativan tuen erityisluokan oppilaana

Oppilaat tulevat luokkaan pääasiallisesti kehitysvammaosastolta. Luokan opettaja ja koulunkäynninohjaaja osallistuvat hoitoneuvotteluun, missä on mukana huoltaja/laillinen edustaja sekä kehitysvammaosaston sekä poliklinikan työryhmä. Koulunkäynnin aloitus sovitaan yksilöllisesti kehitysvammapoliklinikan kanssa.

Avo-oppilaaksi voi tulla harkinnanvaraisesti, jos luokassa on tilaa. Osasto-oppilaat ovat aina etusijalla. Avoluokalle haetaan ohjausryhmän ja osaston kanssa yhteistyössä kehitysvammaluokan avoluokkasopimuksella.

5.6.8.5 Arviointi

Sairaalakoulun oppilaan arvioinnissa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita sekä paikallisia tarkennuksia. Tärkeä osa arviointia on oppilaille annettava päivittäinen palaute opiskelun ohessa. Oppilaita ohjataan myös itsearviointiin esim. koulupassin avulla. Arvioinnin tavoitteena on realistinen minäkuva sekä myönteinen käsitys omasta oppimisesta. Lukukausi- ja lukuvuosiarviointi suoritetaan yhteistyössä oman koulun kanssa. Arviointi annetaan oppilaan oman koulun todistuksella, jonka luokanvalvoja tai -opettaja allekirjoittaa.

5.6.8.6 Konsultatiivinen sairaalaopetus

Kajaanin perusopetuksen Palokankaan koulu järjestää konsultatiivista sairaalaopetuksen palvelua. Palvelu koskee kaikkia Kainuun esi- ja perusopetuksen oppilaita. Tämän palvelun saamiseksi ei oppilaalla tarvitse olla erikoissairaanhoidon kontaktia.

Palvelun tehtävänä on tarjota opettajalle konsultatiivista tukea kokonaisen opetusryhmän tai yksittäisen oppilaan opiskelun ja koulunkäynnin suunnitteluun ja toteuttamiseen lähikouluperiaatteen mukaisesti. Sairaalaopetuksen konsultatiivisen palvelun avulla voidaan tukea antaa tasa-arvoisemmin erityisesti sellaisille kainuulaisille lapsille ja nuorille, jotka pitkien välimatkojen vuoksi eivät voi osallistua sairaalaopetusyksikössä järjestettävään avo-opetukseen.

Konsultaation käytänteet ja yhteistyö:

Sairaalaopetuksen konsultoivat erityisopettajat tekevät sekä ryhmäkohtaista että yksilökohtaista konsultaatiota. Yksilökohtaiseen konsultaatioon huoltajalta/lailliselta edustajalta pyydetään kirjallinen suostumus. Yhteydenotto- ja suostumuskaavake löytyy Palokankaan koulun kotisivuilta.

Konsultoivat erityisopettajat työskentelevät moniammatillisessa verkostotyöryhmässä. Verkostossa voi olla mukana esim. opettaja, koulunkäynninohjaaja, rehtori, opiskeluhuollon henkilöstöä, hoitotahon edustaja ja sosiaalitoimen edustaja. Tapauskohtaisesti verkostoon osallistuu muita yhteistyötahoja.

Sairaalaopetuksen konsultaatioprosessin kuvaus:

- yhteydenotto
- tilanteen kartoitus
- havainnointi esiopetuksen tai perusopetuksen ryhmässä
- työskentely: ryhmän ja oppilaan asiassa työskentely, yhteistyö eri tahojen kanssa
- seuranta ja arviointi
- konsultaation päättäminen

5.6.9 Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

5.6.9.1 Erityinen tutkinto

Oppilas voi jättää suorittamatta perusopetuksen oppiaineen oppimäärän tai vuosiluokan oppimäärän, mikäli oppilas on osoittanut erityisellä tutkinnolla tai muulla opetuksen järjestäjän määrittämällä tavalla, että hänellä on joltakin osin ennestään oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot.

Kajaanin perusopetuksessa erityisen tutkinnon suorittamisen järjestämiseksi rehtori määrää suorituksia vastaanottavat ja arvioivat opettajat. Suoritusten vastaanottamisesta maksetaan erillinen korvaus.

Oppilas voi vaihtoehtoisesti osoittaa hallitsevansa oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot osallistumalla kyseisen oppiaineen oppitunneille sekä suorittamalla oppitunneilla vaaditut tehtävät ja kokeet hyväksytysti.

Tämä mahdollisuus voidaan huomioida myös esim. valmistavan opetuksen aikana etenkin oppilaan siirtyessä valmistavasta opetuksesta perusopetuksen 8. tai 9. vuosiluokalle.

Erityisen tutkinnon tai vaihtoehtoisen tavan suorittamisen jälkeen oppilaalle annetaan todistus, josta ilmenee suoritettut oppiaineet ja oppimäärät.

Perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee huoltajan/laillisen edustajan hakemuksesta (erityisen tutkinnon todistus liitteenä) PoL 18 § mukaisen hallintopäätöksen.

5.6.9.2 Oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan vapauttaminen

Oppilaan opetus voidaan järjestää osittain toisin myös siinä tapauksessa, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.

Esitettäessä vapauttamista näillä perustein on tehtävä monialaista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa. On huomioitava, että terveydentilan arvioivat terveydenhuollon ammattilaiset.

Perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee huoltajan/laillisen edustajan hakemuksesta PoL 18 § mukaisen hallintopäätöksen.

Hakemukseen ja päätökseen kirjataan, mitä sisältöjä oppilas opiskelee oppiaineen opiskelusta vapautuvien oppituntien aikana. Oppilaan vuosiviikkotuntimäärä ei vähene.

5.6.10 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan siirtyessä toisen opetuksen järjestäjän kouluun tai valtion oppilaitokseen huolehditaan tarpeellisesta tiedonsiirrosta. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiksi ja siten siirrettäviksi tiedoksi luetaan päätös oppilaskohtaisten tukitoimien antamisesta sekä päätös perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseksi. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen ei edellytä huoltajan/laillisen edustajan suostumusta.

Huoltajalta/lailliselta edustajalta tulee kuitenkin pyytää yksilöity lupa tietojen siirtoon silloin, kun halutaan luovuttaa muutakin kuin välttämätöntä tietoa tai opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta. Myös pedagogiset asiakirjat siirretään huoltajan/laillisen edustajan yksilöidyllä tiedonsiirtoluvalla. Näissä tilanteissa käytetään erillistä pyyntö-/lupalomaketta asiakirjojen siirtämiseen.

Jos huoltaja/laillinen edustaja ei anna pedagogisten asiakirjojen siirtämiseen lupaa, asiakirjoja ei voi siirtää sellaisenaan, vaan niistä poimitaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot, jotka vaikuttavat oppilaan päivittäisen koulunkäynnin järjestämiseen ja tuen antamiseen.

Oppilaan palatessa takaisin omaan kouluunsa, koulu pyytää edelliseltä opetuksen järjestäjältä opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Tarvittaessa opetuksen järjestämistä suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan/laillisen edustajan, koulun, opiskeluhuollon ammattihenkilöiden ja/tai muiden asiantuntijoiden kanssa.

6 Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

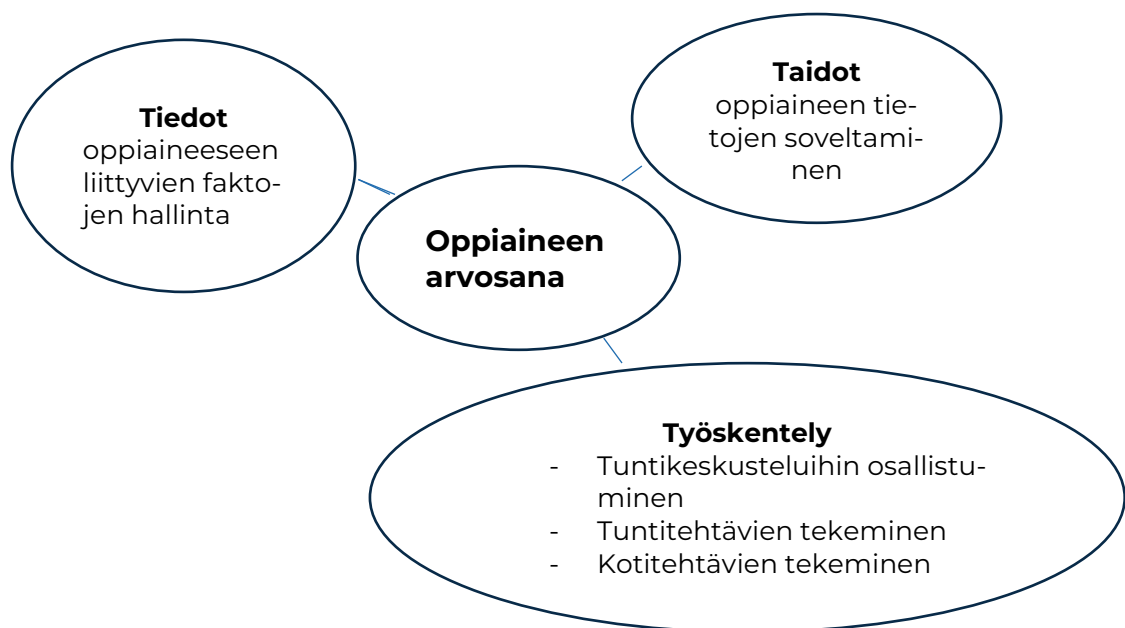
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

6.13.1. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja arvioinnista tiedottaminen

Huoltajia tiedotetaan arvioinnista esimerkiksi koulun verkkosivuilla, lukuvuosittiedotteessa, arviointikirjeessä, vanhempainilloissa ja/tai Wilman kautta. Arvioinnin osalta huoltajia informoidaan väli- ja lukuvuosi-arvioinnista, oppiaineiden arviointikriteereistä, erillisten näyttöjen antamisesta sekä ehtolaiskuulusteluista. Samalla tiedotetaan, että opetussuunnitelma on kokonaisuudessaan luettavissa Kajaanin kaupungin perusopetuksen nettisivulla.

Opettaja toteuttaa formatiivista ja summatiivista arviointia sekä informoi huoltajia siitä, mitä nämä arvioinnin muodot tarkoittavat. Oppilaan arvosana koostuu kyseisen oppiaineen tietojen, taitojen ja työskentelyn kokonaisuudesta tavoitteiden saavuttamisen mukaan.

Kuva 4 Oppiaineen arvosanan muodostuminen

Huoltaja pystyy seuraamaan oppilaan koesuorituksia ja työskentelyä muun muassa Wilmasta. Huoltajaan ollaan yhteydessä hyvissä ajoin, mikäli oppilaalla havaitaan oppimistulosten selkeä lasku ja/tai vaara hylätystä arvosanasta.

Oppilaan arvioinnissa tehdään yhteistyötä huoltajan kanssa. Yhteistyö sisältää vuosittaisen arviointikeskustelun oppilaan ja huoltajan kanssa. Arviointikeskustelu on osa oppilaan lukuvuoden arviointia. Ensimmäisen luokan

arviointikeskustelu käydään tammikuun loppuun mennessä korvaten 1. luokan välitodistuksen. Muilla luokka-asteilla arviointikeskustelut käydään loka-helmikuun välisenä aikana ja siihen varataan riittävästi aikaa.

Arviointikeskustelun yhteydessä tarkastellaan oppilaan itsearviointia. Kajaanissa itsearvioinnit toteutetaan ainakin vuosiluokilla 2, 6 ja 9 eli nivelvaiheissa. 2. ja 6.luokkien itsearviointi tehdään loka-helmikuussa siten, että oppilas täyttää itsearviointilomakkeen ja huoltaja lisää omat kommenttinsa.

9. luokan itsearviointilomake toimii opinto-ohjaajien työkaluna. Oppilas täyttää lomakkeen alkusyksystä, huoltajat kommentoivat ja lopuksi lomake käydään läpi oppilaan ja opinto-ohjaajan kesken henkilökohtaisessa keskustelussa. Laaja-alaisten opintokokonaisuuksien sisältöjä on hyödynnetty itsearviointilomakkeita rakennettaessa. Valmista lomakkeistoa voidaan hyödyntää myös muilla luokka-asteilla koulun omien arviointikäytänteiden ohessa.

Kuva 5 Arviointikeskusteluissa käsiteltäviä aihepiirejä (vuorovaikutustaidot, työskentelytaidot, oppiainetaidot)

1.lk	2.lk	3.lk
Koululaisena toimiminen Koulun käytännöt: Siirtymätilanteet, erilaiset oppimis- ja toimintaympäristöt ja koulun tilaisuudet Kaverisuhteet, kiusaamisasiat Oppiainetaidot Käyttäytyminen Kevään arviointiin tutustuminen	Itsearviointilomakkeen läpikäyminen	Uudet asiat: opettajat, oppiaineet Kaverisuhteet, kiusaamisasiat Opiskelutaidot Oppiainetaidot Ryhmässä toimiminen Käyttäytyminen
4.lk	5.lk	6.lk
Ensimmäinen numeerinen arviointi: oppiainetaidot Opiskelutaidot Vastuut: kotitehtävät, omat työskentelytaidot Toimintaan ja työskentelyyn keskittyminen Ryhmässä toimiminen Käyttäytyminen Tulevat oppiainevalinnat Kaverit, kiusaaminen	Alkaneet uudet oppiaineet Kaverisuhteet, kiusaaminen Vastuut ja velvollisuudet Käyttäytyminen, hyvät tavat Vuorovaikutustaidot: mielipiteiden ilmaiseminen, erilaisuuden sietäminen	Itsearviointilomakkeen läpikäyminen
7.lk	8.lk	9.lk

Uusi luokka ja koulu, sopeutuminen Kaverisuhteet, kiusaaminen Ryhmässä toimiminen Työskentely: aktiivisuus, tarkkaavaisuus, vastuullisuus Käyttäytyminen	Oman työn suunnittelutaidot Itseilmaisutaidot Oppiaineissa edistyminen Päätösarvioinnin periaatteet Minäkuva, kaverit, kiusaaminen Toisten huomioiminen, oman ja toisten työn arvostaminen Käyttäytyminen Jatko-opinnot	Itsearviointilomake oppilaan-ohjauksen opettajan kanssa
--	--	---

6.13.2 Käyttäytymisen arviointi

Kajaanin perusopetuksesta käyttäytymisen arviointi annetaan seuraavasti:

Vuosiluokat 1–3	Vuosiluokat 4–8	Vuosiluokka 9
Sanallinen arviointi Väli- ja lukuvuositodistuksen liitteenä (poikkeuksena 1. vuosiluokan väliarviointi, joka annetaan arviointikeskustelussa)	Numeerinen arviointi Väli- ja lukuvuositodistuksessa Täydentävä sanallinen arviointi todistuksen liitteenä	Numeerinen arviointi välitodistuksessa Täydentävä sanallinen arviointi todistuksen liitteenä Numeerinen arviointi päättötodistuksen liitteenä pyydetäessä

Toiminta-alueittain opiskelevalle oppilaalle annetaan sanallinen käyttäytymisen arviointi väli- ja lukuvuositodistuksen liitteenä vuosiluokilla 1–8, 9. vuosiluokan välitodistuksen sekä pyydetäessä päättötodistuksen liitteenä.

Käyttäytymisen tavoitteet:

- Oppilas noudattaa koulun yhteisiä sääntöjä, henkilökunnan ohjeita ja hyviä käytöstapoja eri tilanteissa ilman kontrollia ja ottaa vastuun omasta käyttäytymisestään.
- Oppilas hyväksyy erilaisuuden, kunnioittaa toisten fyysistä ja henkistä koskemattomuutta, ei kiusaa eikä hyväksy kiusaamista.
- Oppilas arvostaa omaa ja toisten työtä. Hän antaa työrauhan ja edistää hyvää ilmapiiriä luokassa. Oppilas auttaa ja kannustaa toisia.
- Oppilas suhtautuu myönteisesti ja vastuullisesti omiin koulutehtäviinsä, koulutyöhön, työvälineisiin ja työskentely-ympäristöön.

Käyttäytymisen sanallisen ja numeerisen arvioinnin kuvaukset:

ERINOMAINEN 10 Esimerkillinen	Osaat erinomai- sesti	Oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa kaikkea työtä ja noudattaa sääntöjä erinomaisesti ilman kontrollia sekä vaikuttaa kannustavasti ja positiivisesti muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin. Oppilas hyväksyy ihmisten välisen erilaisuuden yhtenä arvona. Hän puolustaa heikompiaan ja ottaa vastuun omista tekemisistään.
KIITETTÄVÄ 9 Vastuullinen	Osaat hyvin	Oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa työtä ja noudattaa sääntöjä kiitettävästi ilman kontrollia. Oppilas arvostaa ihmisten erilaisuutta. Hänellä on halu puolustaa heikompiaan.
HYVÄ 8 Asiallinen	Osaat hyvin	Oppilas noudattaa hyviä käytöstapoja ja koulun sääntöjä. Oppilas huolehtii koulutehtävistään ja -välineistään, sekä pitää omalta osaltaan huolta ympäristöstä eikä osallistu kiusaamiseen.
TYYDYTTÄVÄ 7 Huomautettavaa	Osaat kohtalai- sesti	Oppilas käyttäytyy yleensä asiallisesti, mutta ei aina noudata koulun sääntöjä. Yleisimpiä erheitä ovat koulutyön arvostuksen puute, työrauhahäiriöt, taipumus kiusaamiseen ja sosiaaliset vaikeudet muiden kanssa. Oppilas tarvitsee kontrollia.
KOHTALAINEN 6 Välinpitämätön	Tarvitset tukea	Oppilas suhtautuu koulunkäyntiin, koulutyön ja ympäristön arvostamiseen välinpitämättömästi, rikkoo toistuvasti koulun sääntöjä, on toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa, kiusaa toisia ja vaikuttaa kielteisesti muihin oppilaisiin ja oppimistilanteisiin. Hän häiritsee usein työrauhaa, kielenkäyttö on sopimatonta ja käyttäytyy vilpillisesti. Oppilas tarvitsee jatkuvan kontrollin.
VÄLTÄVÄ 5 Käytös sopimatonta		Oppilaan käytös on kouluyhteisöön sopimatonta ja toisia kohtaan välinpitämätöntä. Hän saa jatkuvasti rangaistuksia ja on aiheettomasti poissa.
HYLÄTTY 4		Oppilaan käyttäytyminen on kouluyhteisöön täysin sopimatonta. Hän on saanut kirjallisia varoituksia tai erotettu määräaikaista koulusta.

6.13.3 Alakoulun valinnaiset ja niiden arviointi

Valinnaisten toteuttaminen alakoulussa Kajaanin kaupungissa kukin alakoulu päättää vuosittain koulukohtaisesti, tarjoaako se 3. ja 4. luokkien taito- ja taideaineiden valinnaisoppiaineen musiikkia vai kuvataidetta painottaen (1 vvt/vk). Painotusalue kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan ja merkitään väli- ja lukuvuositodistukseen koulukohtaisen valinnan mukaisesti seuraavasti:

Lisätietoja: Musiikin/ kuvataiteen koulukohtainen taito- ja taideainepainotus 1 vvt/vk.

Koulujen 5. ja 6. luokilla valinnaisuus toteutetaan Kajaanin kaupungin opetussuunnitelman arvopohjasta nousevina STEP-oppimiskokonaisuuksina, joita ovat: 1) Sosiaaliset taidot 2) Työelämätaidot ja yrittäjäyys 3) Elämänhallinta sekä 4) Paikallisuus. STEP-aiheita toteutetaan vuosittain 2–4. Oppimiskokonaisuuksien arviointi toteutetaan itsearviointina tai ryhmäarviointina. Työskentelystä oppilaalle annetaan palautetta oppimiskokonaisuuden aikana. Väli- ja lukuvuositodistukseen oppimiskokonaisuudet arvioidaan sanoilla hyväksytty/hylätty. Todistuskäytävään se merkitään seuraavasti:

Muut valinnaiset aineet: Koulukohtaiset oppimiskokonaisuudet

Lisätietoja: Kirjataan koulukohtaisesti käytyjen oppimiskokonaisuuksien nimet

Keskuskoulun musiikkipainotteisessa opetuksessa alakoulun valinnaiset tunnit käytetään musiikinopetukseen erillisen opetussuunnitelman mukaisesti.

6.13.4 Yläkoulun valinnaiset ja niiden arviointi

Yläkoulussa valinnaisten arviointi toteutetaan perusteissa ohjeistetun mukaisesti. Kukin yläkoulu tarjoaa valinnaisuutta 8- ja 9. luokilla monipuolisesti, mutta yläkoulujen välillä voi olla eroavaisuutta valinnaisten tarjonnassa ja toteutumisessa.

Kajaanissa 8.–9. luokalla suoritettu syventävä kurssi voi korottaa, mutta ei laskea, 7. luokalla päättyneen oppiaineen arvosanaa. Jos syventävä kurssi vaikuttaa 7. vuosiluokan arvosanaan korottavasti, vahvistetaan asia arviointikokouksessa ja merkitään päättöarviointiin. Valinnaisuuden osalta on lisäksi aina huomioitava, että valinnaisuuden sekä taito- ja taideaineiden osalta opetussuunnitelman perusteiden mukainen tuntimäärä täyttyy.

SYVENTÄVÄT PITKÄT VALINNAISET AINEET 2 vvt + 2 vvt
7–9 Luokilla pääaineen alla oma numero /numeroarviointi

SYVENTÄVÄT VALINNAISET AINEET 2vvt
8 luokalla pääaineen alla oma numero /numeroarviointi

VIERAAT KIELET
7–9 luokilla Vieraat kielet/numero

SYVENTÄVÄT LYHYET VALINNAISET AINEET
8–9 luokilla pääaineen alla hyväksytty/hylätty

SOVELTAVAT LYHYET VALINNAISET AINEET
8–9 luokilla Soveltavat valinnaiset aineet hyväksytty/hylätty

Painotettua opetusta toteutetaan Kajaanin lyseolla (matematiikka), Lehtikan-
kaalla (liikunta) ja Keskuskoulussa (musiikki). Laajamittaista kaksikielistä ope-
tusta toteutetaan Seminaarin koululla (1.–2. lk) ja Keskuskoulussa (3. vuosilu-
okalta alkaen).

6.13.5 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Seuraavissa alaluvuissa on kuvattu Kajaanin perusopetuksen periaatteita ja käy-
täntöjä oppilaan opinnoissa etenemiseen sekä vuosiluokalta siirtymiseen ja vuo-
siluokalle jättämiseen liittyen.

6.13.5.1 Eteneminen tavoitekokonaisuuksittain

Oppilas voi Kajaanin perusopetuksen tulosalueen johtajan hallintopäätöksellä
opiskella yhdessä tai useammassa oppiaineessa tavoitekokonaisuuksittain vuosi-
luokittain etenemisen sijaan. Oppilaalle laadittavan suunnitelman avulla seura-
taan oppilaan opinnoissa etenemistä.

Oppilas voi edetä seuraavaan vuosiluokkakajaksoon, kun hän on suorittanut pää-
sääntöisesti vuosiluokkakajakson 1–2, 3–6 tai 7–9 sisällöt ja tavoitteet kuitenkin ot-
taen huomioon, että oppilaalla on puuttuvista suorituksista huolimatta riittävät
edellytykset opiskella seuraavassa vuosiluokkakajaksossa.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevissä opinnoissa toteutettava formatiivinen ja
summatiivinen arviointi ei eroa vuosiluokan mukaisesti opiskelevan arvioinnista.
Jokainen oppilas on oikeutettu ohjaavaan ja kannustavaan arviointiin ja palaut-
teeseen oppimisprosessinsa aikana. Väli- ja lukuvuosiarvioinnissa noudatetaan
Kajaanin perusopetuksen linjauksia. Oman suunnitelman mukaan opiskeleva
oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna
hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyt-
tyä opinnoissaan eteenpäin. Lukuvuositodistukseen merkitään arviointi val-
miista oppiaineista ja opintokokonaisuuksista.

Tavoitekokonaisuuksittain etenemisestä luvussa 5.

6.13.5.2 Oppiaineen tavoitteiden ja sisältöjen rajaaminen

Oppimäärän tavoitteita ja sisältöjä voidaan viimesijaisena toimenä rajata yhdessä tai useammassa oppiaineessa, mikäli oppilas ei ryhmäkohtaisista tukimuodoista eikä oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta saavuta arvosanan 5 edellyttämää osaamista. Kajaanin perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee rajaamisesta arvioon/suunnitelmaan perustuvan hallintopäätöksen.

Oppilaan suorituksia arvioidaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskevassa suunnitelmassa määritelyihin hänelle asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Oppilaan osaamista ei tällöin arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määritelyihin hyvän osaamisen kuvauksiin.

Rajatun oppimäärän mukaisesti opiskelevalle oppilaalle annetaan kyseisestä oppiaineesta sanallinen arviointi tähtimerkinnällä (*) väli- ja lukuvuositodistuksessa vuosiluokilla 1–8 sekä 9. vuosiluokan väliarvioinnissa. Päättötodistukseen oppilaalle annetaan kyseisen oppiaineen hyväksytystä suorituksesta numeroarvosana 5 tähtimerkinnällä (*). Numeroarvosana 5* ilmaisee, ettei oppilas ole opiskellut kyseisen oppiaineen kaikkia oppimäärän sisältöjä ja tavoitteita.

Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet rajatun oppimäärän mukaisesti.

Toiminta-alueittain opiskelevalle oppilaalle annetaan jokaisesta toiminta-alueesta sanallinen arviointi väli- ja lukuvuositodistuksessa vuosiluokilla 1–9 sekä päättötodistuksessa.

Oppiaineen tavoitteiden ja sisältöjen rajaamisesta luvussa 7.

6.13.5.3 Tilapäinen vapauttaminen terveydentilan vuoksi

Oppilas voidaan vapauttaa tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä. Kajaanin perusopetuksessa tulosalueen johtaja tekee asiasta hallintopäätöksen.

Terveyssyitä omaavan oppilaan tilanne arvioidaan tapauskohtaisesti pyrkien joustavin opetusjärjestelyin turvaamaan oppilaan eteneminen opinnoissaan ja seuraavalle vuosiluokalle siirtyminen. Oppilaalle laaditaan oppilaskohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma, johon kirjataan oppilaan opiskelema oppimäärä ja siitä tehtävät poikkeamiset, oppilaan vuosiluokan mukaisesta tuntimäärästä poikkeaminen, oppilaskohtaiset tavoitteet ja sisällöt, opinnoissa eteneminen sekä oppilaan oppimisen arviointi. Opintojen etenemistä toteutetaan ja seurataan suunnitelman avulla. Kun oppilas palaa kouluun hänellä on oikeus tarvittaviin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin.

Tilapäisestä vapauttamisesta terveydentilan vuoksi luvussa 7.

6.13.5.4 Perusopetuksen poikkeava järjestäminen

Oppilas voidaan vapauttaa oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan perusopetuslain 18 §:ssä mainituilla oppilaan tilanteesta johtuvilla syillä ottaen huomioon oppilaan etu. Kajaanin perusopetuksessa tulosalueen johtaja tekee asiasta hallintopäätöksen.

Mikäli oppilas on vapautettu oppiaineen opetuksesta pysyvästi tai kokonaan, oppilaalle ei anneta todistusarviointia ko. oppiaineessa. Oppiainetta ei mainita todistuksessa tai valmiissa lomakkeessa tämän oppiaineen kohta jätetään tyhjäksi.

6.13.5.5 Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden arviointi

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta sekä vähitellen kehittyvä kielitaito. Suomen kielen taitojen mahdollisten puutteiden merkitystä arvioinnissa pyritään vähentämään monipuolisilla, joustavilla ja oppilaan tilanteeseen sovitetuilla arviointimenetelmillä. S2-kieli ja kirjallisuus -oppiainetta lukuun ottamatta arvioinnissa ei arvioida oppilaan suomen kielen osaamista vaan aineenhallintaa ja siihen liittyviä taitoja.

Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma sekä oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Kajaanin perusopetuksessa sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1–8. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Vuosiluokasta 4 lähtien numeeriseen arviointiin voidaan siirtyä heti, kun oppilaan kielitaito sen sallii. Päädyttäessä sanalliseen arviointiin, merkitään oppilaan todistukseen S (hyväksytty). Sanallisen arvioinnin kenttään annetaan arvio osaamisesta seuraavasti:

Kuvaile muutamalla lauseella (n. 4 lausetta) oppilaan osaaminen, taitotaso (oras-tava/kehittyvä/edistynyt), vahvuudet ja kehittämiskohteet ko. oppiaineessa.

Mikäli oppilas saa oppiaineesta hylätyn, merkitään todistukseen H = hylätty. Ennen hylätyn arvosanan kirjaamista on huolehdittava, että oppilas on saanut opiskeluun vaadittavat tukitoimet ja mahdollisuuden osaamisen näyttöön vaihtoehtoisilla tavoilla. Hylätyn arvosanan antamisen yhteydessä toimitaan opetussuunnitelman ohjeiden mukaan.

6.13.5.6 Poissaolojen vaikutus arviointiin

Oppilaan poissaoloja seurataan Kajaanin perusopetuksen ”Toimintamalli oppilaiden poissaolojen ehkäisemiseksi ja suunnitelmalliseksi seuraamiseksi sekä niihin puuttumiseksi” mukaisesti.

Oppilasta ja hänen huoltajaansa tiedotetaan hyvissä ajoin ennen todistusarvioinnin antamista mahdollisesta hylätystä suorituksesta ja kohdennetaan tukitoimia hyväksytyn suorituksen mahdollistumiseksi.

6.13.5.7 Arvioimatta jättäminen

Jos oppilas ei terveydentilansa vuoksi ole voinut osallistua kouluopetukseen eikä muutoinkaan opiskella tai antaa näyttöjä eikä arviointiin ole riittäviä perusteita, voidaan väliarvioinnissa yksittäinen todistusarvosana tai välitodistuksen avulla annettava arviointipalaute jättää perusopetuksen johtajan hallintopäätöksellä antamatta. Huoltajaa/laillista edustajaa tulee kuulla ennen päätöksen tekemistä. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan palautetta muulla tavoin kuin todistuksen avulla. Rehtori tekee asiasta kirjallisen perustellun esityksen Kajaanin perusopetuksen tulosalueen johtajalle. Tulosalueen johtaja tekee asiasta hallintopäätöksen.

6.13.5.8 Erilliset näytöt ja vuosiluokalle jättäminen

Kajaanin perusopetuksessa oppilaalle annetaan mahdollisuus osoittaa saavutaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisellä näytöllä lukuvuoden aikana tai ehdollisesti heti lukuvuoden päättymisen jälkeen. Näyttöihin liittyvät päivämäärät ilmoitetaan koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia. Luokalle jättämisessä käytetään asiakirjaa Päätös oppilaan jättämisestä luokalle.

6.13.5.9 Arviointirunko

Kajaanin kaupungissa toteutettava arviointi on koottu arviointirungoksi, jossa on kuvattu itsearvioinnin, arviointikeskustelujen ja todistuksien annettavan arvioinnin ajankohdat.

Arviointikeskustelut käydään joka vuosi, itsearviointi tehdään ainakin vuosiluokilla 2, 6 ja 9, välitodistus annetaan vuosiluokilla 2–9 ja lukuvuositodistus vuosiluokilla 1–9. Kajaanissa sanallista arviointia käytetään todistuksissa vuosiluokilla 1–3 ja vuosiluokilla 4–9 numeerista arviointia.

	Arviointitapa	Arvioinnin muoto	Arvioinnin ajankohta
1.lk	arviointikeskustelu	suullinen	loka-tammikuu
	lukuvuositodistus	sanallinen	vk 22 viimeinen arkipäivä
2.lk	välitodistus	sanallinen	syyslukukauden päättymispäivä
	itsearviointi	sanallinen	ennen arviointikeskustelua
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	sanallinen	vk 22 viimeinen arkipäivä
3.lk	välitodistus	sanallinen	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	sanallinen	loka-helmikuu
	lukuvuositodistus	sanallinen	vk 22 viimeinen arkipäivä
4.lk	välitodistus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu

	lukuvuositolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
5.lk	välitolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
6.lk	välitolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	itsearviointi	sanallinen	ennen arviointikeskustelua
	arviointikeskustelu	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
7.lk	välitolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	vanhempaintapaamiset	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
8.lk	välitolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	vanhempaintapaamiset	suullinen	loka-helmikuu
	lukuvuositolustus	numeerinen: käyttäytyminen ja kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä
9.lk	itsearviointi	sanallinen	loka-joulukuussa
	välisarviointi	numeerinen: kaikki oppiaineet	syyslukukauden päättymispäivä
	päättöarviointi	numeerinen: kaikki oppiaineet	vk 22 viimeinen arkipäivä

6.13.5.10 Erityisen tutkinnon suorittamisen toimintatavat

Mikäli oppilaalla katsotaan olevan joltakin osin ennestään perusopetuksen oppiaineen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, hänellä on mahdollisuus osoittaa

hallitsevansa vuosiluokan tai perusopetuksen oppimäärän tiedot ja taidot erityisellä tutkinnolla.

Erityisen tutkinnon suorittamiseksi alaikäisen oppilaan huoltaja/laillinen edustaja ottaa yhteyttä Kajaanin perusopetuksen tulosalueen johtajaan, joka ohjaa valvontavastuun perusopetuksen koulun rehtorille. Rehtori määrää suorituksia vastaanottavat ja arvioivat opettajat. Suoristusten vastaanottamisesta maksetaan erillinen korvaus.

Mikäli huoltaja haluaa kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen saavan opinnoistaan todistuksen, jossa todetaan kotiopetuksessa suoritettut opinnot ja annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana osaamisen tasosta, on oppivelvollisen osallistuttava perusopetuslain 38 §:n mukaiseen erityiseen tutkintoon. Kajaanissa on laadittu eri oppiaineet sisältävä Opintosuoritustaulukko kotiopetuksessa, jota voidaan käyttää ja soveltaa kotiopetuksessa olevan oppilaan näyttöjä ja arviointia toteutettaessa.

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

7.9 Paikallisesti päätettävät asiat

7.9.1 Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisen periaatteet, yhteistyökäytännöt ja vastuut

Rehtori vastaa koulun resursseista ja rakenteellisista ratkaisuista, joita koskevat suunnitelmat on kirjattava koulun lukuvuosisuunnitelmaan.

Koulun lukuvuosisuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulun johdon, henkilökunnan ja oppilaiden kesken. Koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt (esim. jakotunnit, joustavat ryhmityt, eriyttäminen, kielitietoinen opetus, koulunkäynninohjaajien antama tuki) sekä ryhmäkohtaisten tukitoimien resursointi ja toteutus.

Lukuvuosisuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan koulutasolla vähintään kerran lukuvuodessa.

Perusopetuksen tulosalueen johtaja hyväksyy koulujen lukuvuosisuunnitelmat.

Kaikki opettajat vastaavat osaltaan oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden toteuttamisesta mm. seuraavasti:

- huomioivat oppilaiden erilaiset tarpeet ja edellytykset sekä eriyttävät tarvittaessa, esim. istumapaikka, äänikirjojen käyttäminen, liikkumisen mahdollistaminen jne. (lisää keinoja Kajaanin perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja arviointi -lomakkeessa)
- opettavat kielitietoisesti, esim. avaten oppiaineen kielen tyypillisiä piirteitä, käsitteistöä ja sanastoa sekä opettaen tekstien tulkintaa ja tuottamista
- toteuttavat pedagogisia ratkaisuja, esim. oppituntien strukturoinnilla
- huomioivat opetusryhmän tarpeet ja vahvuudet
- tekevät yhteistyötä koulunkäynnin ohjaajien ja muun henkilöstön kanssa oppilaiden koulunkäynnin ja opetukseen osallistumisen tukemiseksi.

Kajaanin kaupungin perusopetuksen kaikkia siirtymävaiheita tuetaan mm. vanhempainilloilla, tutustumiskäynneillä sekä riittävällä tiedonsiirrolla. Tiedonsiirron tarkoituksena on opetuksen/opintojen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen siirtäminen. Lisäksi voidaan järjestää yksilökohtaisia tiedonsiirtopalaveriä. Siirtymävaihetta tuetaan myös kiinnittämällä huomiota oppilaiden ryhmäytymiseen.

Kajaanissa siirtymävaiheessa esiopetuksesta perusopetukseen tehdään tiivistä yhteistyötä. Kouluilla ja esiopetuksen toimintapaikoissa on sovitut vastuuhenkilöt yhteistyön sujuvoittamiseksi. Koulun rehtori, yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa, kokoaa lukukauden alussa yhteistyötapaamisen esi- ja alkuopettajien kanssa, jossa laaditaan tai päivitetään vapaamuotoinen alueellinen esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma. Esiopetuksesta perusopetukseen

siirryttäessä pidetään tiedonsiirtokeskustelu kaikista tulevista oppilaista. Koulun puolelta erityisopettaja ottaa yhteyttä esiopetusryhmiin, joista oppilaita on tulossa. Esiopetussuunnitelmaan kirjataan opetuksen, oppimisen ja opiskeluhuollon osalta välttämättömät tiedot, jotka siirretään perusopetukseen luokkien muodostamisen ja sujuvan siirtymän varmistamiseksi. Näitä tietoja ovat esimerkiksi toimivat tukitoimet, Kummi3-materiaalin havainnot, KieliPeda -materiaalin koonti, matemaattisten taitojen kartoituksen havainnot. Huoltaja on tietoinen siirrettävistä tiedoista. Mikäli esioppilas on saanut esiopetuksessa lapsikohtaisia tukitoimia tai täydentävässä varhaiskasvatuksessa erityistä tai tehostettua tukea, tiedonsiirtopalaverit järjestetään yhteistyössä huoltajien, koulun, esiopetuksen ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa.

Muiden siirtymävaiheiden käytänteet kuvataan Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käsikirjassa.

Oppilas voi saada oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan antamaa opetusta osittain pienryhmässä. Vaihtoehtoisesti oppilas voi oppilaskohtaisena tukitoimena saada erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa yhden tai useamman oppiaineen opetusta pienryhmässä. Viimeksi mainitussa tukitoimessa oppilas saa yhden tai useamman oppiaineen opetuksesta enemmän kuin puolet tai kokonaan pienryhmässä. Molemmissa tukitoimissa oppilaan luokka on tavallinen luokka. Kajaanin perusopetuksessa pienryhmät muodostetaan joustavasti oppilaiden lukujärjestykset ja tuen tarpeet huomioiden. Pienryhmään voi osallistua kerrallaan enintään 10 oppilasta.

7.9.2 Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisen ja riittävyyden arvioimisen paikalliset periaatteet, käytännöt ja vastuut

Kajaanin perusopetuksen hallinto arvioi ja suunnittelee yhteistyössä koulujen rehtoreiden kanssa vuosittain ryhmäkohtaisten tukimuotojen resurssin (tukiopetus, erityisopettajan antama opetus) sekä henkilöstöresurssin (mm. tukiluokanopettajien, erityisopettajien, resurssiopettajien). Resurssien varaamisessa pyritään koulujen tasapuoliseen kohteluun.

Rehtori vastaa koulunsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen resurssin suunnittelusta ja rakenteellisista ratkaisuksista, joita koskevat suunnitelmat kirjataan koulun luku- vuosisuunnitelmaan.

Opetusryhmää opettavalla luokan-/aineenopettajalla on ensisijainen vastuu ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamista. Luokan-/aineenopettaja tekee yhteistyötä muiden ryhmää opettavien opettajien kanssa suunnittelemalla ja arvioimalla ryhmäkohtaisten tukimuotojen antamista. Tukimuotojen tarpeen ja riittävyyden arviointi on jatkuvaa.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteuttamisessa voidaan hyödyntää myös mm. yhteis- ja samanaikaisopettajuutta. Ryhmäkohtaiset tukimuodot mahdollistavat myös vertaisoppimisen. Vertaisoppiminen on yhdessä oppimista ja sitä, että oppilaat tukevat toisiaan erilaisissa oppimistilanteissa. Vertaisoppimista voi tapahtua eri ikäisten välillä tai samanikäisten kesken.

Mikäli opetusryhmästä vastuussa oleva luokan-/aineenopettaja on estynyt antamasta yleistä tai opetuskielen tukiopetusta, hänellä on vastuu keskustella asiasta rehtorin kanssa ja yhteistyössä selvittää, voiko joku toinen opettaja antaa ko. tukiopetusta.

Erityisopettaja on vastuussa erityisopettajan opetuksesta muun opetuksen yhteydessä. Erityisopettaja voi antaa opetusta samassa luokkatilassa tai pienemmän ryhmän kanssa toisessa tilassa, jolloin ryhmäkohtaisen tukimuodon mukaiseen opetukseen voi osallistua samanaikaisesti myös toisen opetusryhmän oppilaita. Tukimuodon tarpeen ja riittävyys arviointi on jatkuvaa ja sitä tehdään yhteistyössä luokan-/aineenopettajan kanssa.

Oppilas voi opittavien asioiden lisäksi saada ryhmäkohtaista tukea myös esim. oppimisstrategioiden opiskeluun sekä käyttäytymiseensä.

7.9.3 Oppilaskohtaista tukea koskevan päätöksen valmistelun käytännöt ja vastuut sekä päätöksestä päättämisen vastuu

Mikäli oppilasta opettavat opettajat toteavat tai oppilas ja hänen huoltajansa/laillinen edustajansa tuovat esiin havaintonsa, etteivät ryhmäkohtaiset tukimuodot riitä tukemaan yksittäisen oppilaan oppimista tai koulunkäyntiä ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia, on arvioitava oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on täytynyt antaa vähintään lukukauden verran ennen oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointia ja suunnittelua.

Kajaanin perusopetuksessa tuen tarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa edetään seuraavasti:

- Oppilasta opettavat opettajat laativat tuen tarpeen arvioinnin yhteistyössä.
 - Oppilaan huoltajalle/lailliselle edustajalle annetaan mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.
 - Oppilaan ajatuksia ja näkökulmia kuullaan hänen ikänsä ja kehityksensä huomioon ottaen.
 - Mikäli oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellyttää, tehdään yhteistyötä opiskelu- ja huoltopalvelujen ammattilaisten tai muiden asiantuntijoiden kanssa.
 - Arvioinnissa voidaan käyttää apuna myös esim. sairaalaopetuksen tai Valteri-koulun konsultaatiota.
 - Oppilaan opettajat laativat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa/laillisen edustajansa kanssa arvioinnin pohjalta tuen toteuttamista koskevan suunnitelman.
 - Arviointi- ja suunnitelma-asiakirja on myös päätösesitys annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista ja koulupaikasta. Oppilasta ja oppilaan huoltajaa/laillista edustajaa on kuultava päätöksen alaisiin asioihin liittyen.
-

- Asiakirja toimitetaan Kajaanin perusopetuksen hallintoon. Perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee hallintopäätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta.
- Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös.
- Erityisopettaja/erityisluokanopettaja, luokanopettaja/-valvoja sekä muut oppilasta opettavat opettajat perehtyvät oppilaan suunnitelmaan huolellisesti syyslukukauden alkaessa ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Suunnitelma tarkistetaan myös useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Vastuu arvioinnin ja suunnitelman laadinnasta on erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla.

Mikäli perusopetuksen aikana arviointivaiheessa on todennäköistä, että oppilaan koulupaikka vaihtuu, suunnitelma laaditaan yhteistyössä ns. lähettävän ja vastaanottavan koulun kanssa.

Mikäli esiopetusvaiheessa oppilaskohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että oppilasta ei perusopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan oppilaskohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen perusopetuksen alkamista. Näin ollen Kajaanin perusopetuksessa 1. vuosiluokan oppilaan arvioinnin/suunnitelman laadinnassa hyödynnetään esiopetusvuoden aikana pidetyistä palavereista saatuja tietoja.

7.9.4 Oppiaineen oppimäärästä sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta tehtävän päätöksen käytännön valmistelut ja vastuut sekä päättämisen käytännöt ja vastuut

Mikäli oppilas ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista (erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antama opetus pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa) huolimatta ei kykene suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä (5)), on tehtävä arviointi ja suunnitelma perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseksi. Arviointi tehdään osana oppilaskohtaisen tuen tarpeen arviointia ja suunnittelua. Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja oppilaskohtaisia tukitoimia on täytynyt antaa vähintään lukukauden verran ennen oppimäärästä ja tavoitteista poikkeamisen tarpeen arviointia ja suunnittelua.

Perusopetuksen oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan myös vapautettaessa oppilas tilapäisesti oppiaineen oppimäärän suorittamisesta terveydellisistä syistä. Oppilas voidaan vapauttaa yksittäisen oppiaineen oppituntia koskien enintään neljän kuukauden ajaksi. Myös tässä tapauksessa on tehtävä arviointi, suunnitelma ja päätös perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiseksi.

Kajaanin perusopetuksessa tuen tarpeen arvioinnissa ja suunnittelussa edetään seuraavasti:

- Oppilasta opettavat opettajat laativat tuen tarpeen arvioinnin yhteistyössä.
- Oppilaan huoltajalle/lailliselle edustajalle annetaan mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin ja hänelle annetaan tietoa oppimäärän rajaamisen vaikutuksista arviointiin sekä oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen perusopetuksen jälkeen.
- Oppilaan ajatuksia ja näkökulmia kuullaan hänen ikänsä ja kehityksensä huomioon ottaen.
- Arvion laadinnassa **on suositeltavaa hyödyntää** monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.
- Arvioinnissa voidaan käyttää apuna myös esim. sairaalaopetuksen tai Valteri-koulun konsultaatiota.
- Oppilaan opettajat laativat yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa/laillisen edustajansa kanssa arvioinnin pohjalta tuen toteuttamista koskevan suunnitelman.
- Arviointi- ja suunnitelma-asiakirja on myös päätösesitys annettavista oppilaskohtaisista tukitoimista ja koulupaikasta. Oppilasta ja oppilaan huoltajaa/laillista edustajaa on kuultava päätöksen alaisiin asioihin liittyen.
- Asiakirja toimitetaan Kajaanin perusopetuksen hallintoon. Perusopetuksen tulosalueen johtaja tekee hallintopäätöksen arviointiin perustuvan suunnitelman pohjalta.
- Mikäli oppilaan tilanteessa ja tuen tarpeessa tapahtuu oleellisia muutoksia, on tehtävä uusi tukea koskeva hallintopäätös.
- Erityisopettaja/erityisluokanopettaja, luokanopettaja/-valvoja sekä muut oppilasta opettavat opettajat perehtyvät oppilaan suunnitelmaan huolellisesti syyslukukauden alkaessa ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuoden aikana. Suunnitelma tarkistetaan myös useammin, jos oppilaan tarpeet sitä edellyttävät.

Vastuu arvioinnin ja suunnitelman laadinnasta on erityisopettajalla/erityisluokanopettajalla.

Mikäli arviointivaiheessa on todennäköistä, että oppilaan koulupaikka vaihtuu, suunnitelma laaditaan yhteistyössä ns. lähettävän ja vastaanottavan koulun kanssa.

Rajatun oppimäärän ja tavoitteiden mukaista opetusta voi antaa erityisluokan-opettaja tai kyseisen oppiaineen aineenopettajan kelpoisuuden omaava erityis-opettaja.